

# Miljöhandlingsplan 2021



Försvvarshögskolan

<b>Styrdokument</b>	
<b>Rubrik</b>	Försvårshögskolans miljöhandlingsplan 2021
<b>Klassificering</b>	Plan
<b>Ärendenummer</b>	Ö 5/2020
<b>Beslutsfattare</b>	Rektor
<b>Dokumentansvarig</b>	Miljöcontrollern
<b>Beslutsdatum</b>	2020-12-18
<b>Giltighetstid</b>	2021, miljöhandlingsplanen ses över och uppdateras årligen i FHS planeringsprocess
<b>Dokument som ersätts</b>	Ö 3/2019
<b>Antal bilagor</b>	Miljöhandlingsplanen utgör en bilaga till FHS övergripande verksamhetsplan
<b>Kortare sammanfattning</b>	Miljöhandlingsplanen beskriver miljömålen för Försvårshögskolans miljöarbete under 2021

# INNEHÅLL

1	Miljöarbetets kontext .....	4
2	Miljöledningssystemet .....	4
3	Organisation och ansvar.....	6
4	Miljöhandlingsplanens innehåll och omfattning.....	6
4.1	Tidsplan.....	6
4.2	Målen .....	6
4.3	Ansvar.....	7
4.4	Uppföljning.....	7
5	Miljömål 2021 .....	8
5.1	Avfallshantering och Resursanvändning.....	8
5.2	Energianvändning.....	8
5.3	Inköp av varor och tjänster.....	8
5.4	Resor.....	9
5.5	Utbildning, kommunikation och samverkan .....	10

## 1 MILJÖARBETETS KONTEXT

Universitet och högskolor har både stora möjligheter och ett stort ansvar att bidra till en positiv samhällsutveckling. Försvårshögskolans långsiktiga bidrag till samhället är, genom utbildning och forskning, att främja ökad trygghet och säkerhet utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem i samhället. I högskolelagen står att högskolorna ska främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö, ekonomisk och social välfärd och rättvisa. Detta innebär att hållbar utveckling ska integreras i utbildning, forskning och samverkan, utöver lärosätets övriga verksamhet.

Hållbar utveckling är en överordnad princip för FN:s arbete och har konkretiserats i Agenda 2030 med de 17 globala hållbarhetsmålen och 169 delmålen. Agenda 2030 är en global handlingsplan som till 2030 syftar till att; utrota extrem fattigdom, minska ojämlikheter och orättvisor i världen, främja fred och rättvisa samt att lösa klimatkrisen. Målen och delmålen är integrerade och odelbara och balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling: den ekonomiska, sociala och miljömässiga.

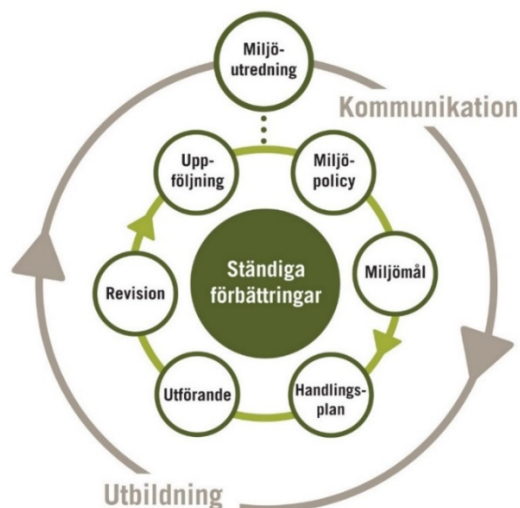
Försvårshögskolans miljöarbete har framför allt sin utgångspunkt från förordningen (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter. Förordningen anger att statliga myndigheter ska ha ett miljöledningssystem som integrerar miljöhänsyn i myndighetens stöd- och kärnverksamhet så att hänsyn tas till verksamhetens direkta och indirekta miljöpåverkan på ett systematiskt sätt. Miljöledningssystemet ska ha fastställda miljömål för verksamheten och en handlingsplan för arbetet med att nå miljömålen. Dessa mål ska bidra till en hållbar utveckling och till att nå de nationella miljö kvalitetsmålen. Sveriges miljömål visar konkret vad Sverige ska göra nationellt och internationellt för att bidra till att genomföra den ekologiska dimensionen av Agenda 2030.

Sedan maj 2019 är Försvårshögskolan även ansluten till Klimatramverk för universitet och högskolor. Genom ramverket erkänner Försvårshögskolan att klimatet är en avgörande och prioriterad framtidsfråga och åtar sig att genom utbildning, forskning och samverkan att bidra till samhällets uppsatta mål, att minska den egna klimatpåverkan i linje med samhällets åtaganden, sätta upp långtgående mål för klimatarbetet och kommunicera sitt klimatarbete.

Försvårshögskolans miljöhåndlingsplan 2021 behandlar främst de ekologiska dimensionerna av hållbar utveckling. Denna handlingsplan är, liksom handlingsplanen för jämställdhet, en del av Försvårshögskolans hållbarhetsarbete. Det systematiska arbetet med att integrera hållbar utveckling i utbildning, forskning och samverkan är fortfarande under uppbyggnad och innefattas inte i miljöhåndlingsplanen.

## 2 MILJÖLEDNINGSSYSTEMET

Försvårshögskolans miljöledningssystem bygger på kraven i miljöledningsförordningen som i sin tur baseras på den internationella standarden ISO 14001 för miljöledningssystem. Kraven inkluderar miljöutredning, miljöpolicy, miljömål, handlingsplan, ansvarsfördelning, dokumenterade rutiner, intern miljörevision och årlig uppföljning (se figur 1 nedan).



Figur 1. Miljöledningssystemets olika delar

Miljöutredningen ligger till grund för miljöledningssystemets inriktning och utformning. I utredningen identifieras direkt och indirekt miljöpåverkan<sup>1</sup> som verksamheten ger upphov till. Miljöutredningen ska revideras vid större förändringar i verksamheten eller minst vart femte år.

En revidering av Försvvarshögskolans miljöutredning<sup>2</sup> genomfördes under 2020. De miljöaspekter som identifierades som betydande i miljöutredningen är *tjänsteresor, pendlingsresor, energianvändning, avfallshantering och resursanvändning, inköp och upphandling av varor och tjänster, utbildning, forskning samt samverkan och nyttiggörande*. Av dessa betydande miljöaspekter är pendlingsresor ny sedan föregående miljöutredning. Vid redovisning av miljöaspekter har Klimatramverkets nyckelområden beaktats och för aspekternas miljöpåverkan har i möjligaste mån utsläpp av koldioxidekvivalenter redovisats. Ytterligare en förändring är att det för varje miljöaspekt finns redovisning av påverkan på de globala hållbarhetsmålen, vilket även utgör ett av kriterierna vid bedömning av betydande miljöaspekter i miljöutredningen.

Det finns även krav på att myndigheten ska ha miljöpolicy och fastställda miljömål. Miljömålen ska vara mätbara i så stor utsträckning som möjligt och uppdateras minst vart tredje år. För att nå miljömålen ska det finnas en handlingsplan med utpekade resurser, tillvägagångssätt och tidsplan. För att följa miljöpolicy och målen ska det finnas ansvarsfördelning och dokumenterade rutiner. Myndigheten ska även arbeta med information och utbildning för personalen samt miljöanpassa sina upphandlingar. Varje år ska även verksamheten redovisa miljöledningsarbetet till det egna departementet och Naturvårdsverket.

Uppföljning av miljöledningssystemet ska genomföras dels genom årliga interna miljörevisioner och dels genom årlig utvärdering av miljöarbetet. Genom att använda detta systematiska arbetssätt blir det möjligt att göra kontinuerliga revideringar som möjliggör ständiga förbättringar av miljöprestanda.

<sup>1</sup> Enligt 2 § i miljöledningsförordningen (2009:907) innebär *direkta miljöaspekter*, en negativ eller positiv förändring i miljön som uppkommer som ett resultat av myndighetens verksamhet medan *indirekta miljöaspekter* uppkommer som ett resultat av att någon annan än myndigheten (FHS) vidtar en åtgärd som en följd av att myndigheten (FHS) har meddelat föreskrifter eller fattat något annat beslut, gett råd, genomfört utbildning eller lämnat information.

### 3 ORGANISATION OCH ANSVAR

Ledningens engagemang och tydlig ansvarsfördelning är avgörande för ett framgångsrikt miljöledningsarbete. Ansvarsfördelningen regleras i "Organisation och ansvar för Försvårshögskolans miljöledningssystem" (Ö 267/2016). På Försvårshögskolan är det rektor som har det yttersta ansvaret för miljöledningssystemet. Vid ledningens genomgång (genomförs i samband med ordinarie T1-uppföljning fr.o.m. 2020) redovisas det gångna årets miljöarbete och ledningen fattar beslut om inriktning för det fortsatta arbetet.

Högskoledirektören är ledningens representant i Försvårshögskolans miljöråd och ansvarar för att miljöarbetet rapporteras till övriga chefer i högskoleledningen. Under 2019 tilldelades vice rektor ansvaret för att integrera hållbar utveckling i FHS utbildning, forskning och samverkan medan högskoledirektören tilldelades motsvarande ansvar avseende övrig verksamhet inom FHS (Ö 613/2019).

Respektive organisationsenhetschef (C OrgE) ansvarar för att handlingsplaner och rutiner tillämpas och integreras i verksamheten. Miljöcontrollern har ett samordningsansvar för högskolans miljöledningssystem och är sedan 2019 ordförande och sammankallande i miljörådet som fungerar som ett beredningsorgan till ledningen i det strategiska och operativa miljöarbetet. Ansvaret för enskilda medarbetare omfattar att följa policys, rutiner, strategier och verka för att miljömålen nås.

### 4 MILJÖHANDLINGSPLANENS INNEHÅLL OCH OMFATTNING

Försvårshögskolans miljöhåndlingsplan är en tematisk handlingsplan som utgör en bilaga till FHS verksamhetsplan där arbetet med tvärgående perspektiv behandlas och bryts ner på aktivitetsnivå. Miljöhandlingsplanen ses över årligen och beslutas därefter, tillsammans med verksamhetsplanen samt övriga tematiska handlingsplaner, av rektor i december varje år.

Miljöhandlingsplanen för 2021 bygger på den handlingsplan som beslutades 2016. Nuvarande plan omfattar fem miljömål. Målen uppnås genom olika aktiviteter som finns sammanställda i verksamhetens organisatoriska handlingsplaner (i excelformat).

#### 4.1 TIDSPLAN

Miljöhandlingsplanen gäller under ett år, från och med 2021-01-01 till och med 2021-12-31.

#### 4.2 MÅLEN

Miljömålen i handlingsplanen omfattar de betydande miljöaspekterna<sup>3</sup>, det vill säga de områden där högskolans verksamhet påverkar miljön mest. I miljöhandlingsplanen 2020 tillkom målområdet "Utbildning, kommunikation och samverkan". I denna års miljöhandlingsplan har målet som gäller pappersförbrukning tagits bort. Däremot kommer uppföljning av ett nyckeltal gällande utskrifter att sorteras in under första målområdet "Avfallshantering och

---

<sup>3</sup> I Försvårshögskolans miljöutredning (Ö 236/2020) identifierades sex betydande miljöaspekter: tjänsteresor, pendlingsresor, energianvändning, avfallshantering och resursanvändning, inköp och upphandling av varor och tjänster, utbildning, forskning samt samverkan och nyttiggörande. Energiförbrukning.

resursanvändning". Miljömålen ska uppnås till 2021, med undantag av det sista målet, "Utbildning, kommunikation och samverkan", som inte är tidsbestämt.

Miljöhandlingsplanens målområden är:

1. Avfallshantering och resursanvändning
2. Energianvändning
3. Inköp av varor och tjänster
4. Resor
5. Utbildning, kommunikation och samverkan

## **4.3 ANSVAR**

Miljöcontrollern på Planeringssektionen är ansvarig för samordning, uppföljning och uppdatering av miljöhandlingsplanen. Vem som är ansvariga för aktiviteterna varierar och finns angivet under respektive aktivitet i den organisatoriska handlingsplanen.

## **4.4 UPPFÖLJNING**

För att underlätta uppföljningen av miljömålen är varje mål kopplade till ett eller flera nyckeltal. Handlingsplanens mål och aktiviteter följs upp årligen och rapporteras till Naturvårdsverket och Utbildningsdepartementet. Redovisningen utgör ett underlag till ledningens genomgång i samband med ordinarie T1-uppföljning. Under T2-uppföljningen görs en bedömning av hur arbetet med aktiviteterna fortlöper medan det i T3 sker en slutlig uppföljning av aktiviteterna. Uppföljningen av aktiviteterna genomförs på organisationsnivå genom de organisatoriska handlingsplanerna.

## 5 MILJÖMÅL 2021

Nedan presenteras miljösmål och nyckeltal för 2021. Miljömålen bidrar till genomförandet av lärosätets övergripande mål om en kvalitetsdriven och effektiv högskola där ett av strategiområdena handlar om stärkt arbete för jämställdhet och hållbar utveckling.<sup>4</sup>

### 5.1 AVFALLSHANTERING OCH RESURSANVÄNDNING

Detta mål handlar om att minska det osorterade avfallet genom att exempelvis se till att det finns sorteringsmöjligheter för olika fraktioner inklusive matavfall samt minska resursanvändningen genom exempelvis återbruk av möbler och kontorsinredning.

Uppföljningen för 2019 visade att andelen sorterat avfall låg på 44 procent.

#### Miljösmål

Försvvarshögskolan ska öka andelen sorterat avfall till 80 procent av totala avfallet till utgången av 2021.

#### Nyckeltal

- 1) Andel källsorterat avfall av totala avfallet (mätt i kilo) för Försvvarshögskolans verksamhet i Stockholm.
- 2) Andel lokalanpassningsprojekt som innehåller återbruk.
- 3) Procentuell förändring av utskrifter jämfört med 2015.

### 5.2 ENERGIANVÄNDNING

Detta mål handlar om att minska energianvändningen i lokaler genom energieffektivisering och energibesparande åtgärder, som till exempel installation av LED-belysning. Försvvarshögskolan samverkar med fastighetsägaren Akademiska hus för att minska energianvändningen.

Uppföljningen för 2019 visade att energianvändningen hade ökat med 30 procent per kvadratmeter medan ökningen endast var marginell (3 procent ökning) mätt per årsarbetskraft och helårsstudent.

#### Miljösmål

Försvvarshögskolan ska minska energianvändningen per helårsanställd, helårsstudent och per kvadratmeter med 10 procent till utgången av 2021 jämfört med basåret 2015.

#### Nyckeltal

- 1) Energianvändningen (kWh) per kvadratmeter
- 2) Energianvändningen (kWh) per helårsanställd och helårsstudent

### 5.3 INKÖP AV VAROR OCH TJÄNSTER

Detta mål handlar om att öka andelen ställda miljökrav i upphandlingar och direktupphandlingar. Upphandling är ett viktigt styrmedel för att styra mot en hållbar utveckling och till att nå de nationella miljökvalitetsmålen. Hållbar upphandling, genom exempelvis energieffektiva produkter, kan även innebära att driftkostnaderna minskar på sikt.

Uppföljningen för 2019 visade att andelen upphandlingar med miljökrav låg på 30 procent, vilket var en minskning med 6 procentenheter jämfört med 2015.

---

<sup>4</sup> Försvvarshögskolan, 2020. Vision och strategi för Försvvarshögskolan 2020-2030. Dnr Ö 123/2020.



**Miljömål**

Försvvarshögskolans upphandlingar<sup>5</sup> med miljökrav ska ligga på 80 procent till utgången av 2021.

**Nyckeltal**

- 1) Procentuellt värde av antal upphandlingar med miljökrav ställt mot totala antalet upphandlingar.
- 2) Procentuellt värde av det ekonomiska värdet av upphandlingar med miljökrav ställt mot det totala ekonomiska värdet av upphandlingar.

**5.4 RESOR**

Detta område handlar om att minska utsläppen av växthusgaser från resor, där flygresor utgör den största källan till klimatutsläpp. Under 2019 genomförde Försvvarshögskolan en CERO-analys för att kartlägga och analysera resor i tjänsten samt till och från arbetet. Projektet innebar att målet för resor numera inkluderar pendlingsresor och utgår från *carbon law*<sup>6</sup> vilket innebär en utsläppsminskning på 7 procent årligen. Den genomsnittliga minskningen i andra offentliga organisationer som genomfört CERO-analys ligger på cirka 10 procent per år. I CERO-projektet har även ett antal aktiviteter tagits fram som rör både arbetspendling och tjänsteresor.

Uppföljningen för 2019 visade att utsläppen från resor hade ökat med 2,4 procent jämfört med 2015. Under 2020 har coronapandemin inneburit att resor, både inom tjänsten och till och från arbetet, minskat betydande och till viss del ersatts av digitala möten. Därför beslutades under ledningens genomgång 2020 att skjuta fram uppföljning av målet till 2021.

Utsläppsnivån för basåret 2018 baseras på kartläggningen av utsläpp i CERO-analysen och inte den ordinarie uppföljningen av resor som framför allt bygger på resebyråns och leverantörernas årliga redovisning. Utsläppsberäkningar i CERO inkluderar fler resor (som fångats upp i ekonomisystemet), omfattar fler växthusgaser utifrån ett livscykelperspektiv och tar hänsyn till flygets uppvärmningseffekt, den så kallade höghöjdseffekten<sup>7</sup>.

**Miljömål**

Försvvarshögskolan ska minska koldioxidutsläppen (CO<sub>2</sub>-ekvivalenter) från resor, i tjänsten samt till och från arbetet, med 7 procent per helårsanställd till utgången av 2021 jämfört med basåret 2018.

**Nyckeltal**

- 1) CO<sub>2</sub>-ekvivalenter per helårsanställd för resor i tjänsten och till och från arbetet
- 2) CO<sub>2</sub>-ekvivalenter per helårsanställd för resor i tjänsten
- 3) CO<sub>2</sub>-ekvivalenter per helårsanställd för resor till och från arbetet

<sup>5</sup> Upphandlingar definieras i det här fallet som upphandlingar och direktupphandlingar över 100 000 kronor.

<sup>6</sup> Carbon law är en vetenskapligt framtagen regel för att uppfylla det globala klimatavtalet och hålla uppvärmningen under två grader. Regeln innebär att utsläppen måste halveras varje decennium från och med 2020 och vara noll vid 2050, vilket innebär en utsläppsminskning på cirka 7 procent årligen. Carbon law kan appliceras av alla verksamheter - från nationer till enskilda verksamheter. Källa: Rockström, J. et al. (2017). A roadmap for rapid decarbonization. *Science*, vol. 355, ss. 1269-1271.

<sup>7</sup> Höghöjdseffekten är ytterligare klimatpåverkan som inträffar när flygplanet nått så högt att kondensstrimmor bildas som i sin tur påverkar värmestrålningen ut från jorden och solstrålningen åt andra hållet och då också klimatet. Till det kommer ökad molnbildning, utsläpp av sot, kväveoxider och annat, allt med sin egen klimatpåverkan. Det finns dock stor osäkerhet hur stor höghöjdseffekten är och hur framtida effekter värderas på kort/lång sikt. Koldioxiden blir kvar i atmosfären under sekler medan kondensstrimmor, moln och sotpartiklar med mera snabbt försvinner. Den vanligaste omräkningsfaktorn i Sverige är 1,9, det vill säga nästan en fördubbling av utsläppen av koldioxid.

## **5.5 UTBILDNING, KOMMUNIKATION OCH SAMVERKAN**

Detta mål handlar om att förbättra kommunikationen kring miljöarbetet, miljöutbildning till anställda och studerande samt samverkan inom miljöområdet. Detta utgjorde ett nytt målområde 2020. Anledningen till att målet tillkommit är att det utgör ett viktigt område för miljöarbetet. Samverkan har i miljöutredningen identifierats som en betydande miljöaspekt och det finns även krav på kommunikation och utbildning i miljöledningsförordningen samt skrivningar om miljöutbildning i FHS miljöpolicy. I Klimatramverket finns även åtaganden kopplade till samverkan och kommunikation. Därtill lyfter även Klimatramverket fram studentsamverkan som ett viktigt område.

### **Miljömål**

Försvarshögskolan ska arbeta med utbildning, kommunikation och samverkan kopplat till miljö och hållbar utveckling.

### **Nyckeltal**

Antal genomförda aktiviteter och projekt inom utbildning, kommunikation och samverkan kopplat till miljö och hållbar utveckling.